

Pár slov o sborníku *Whither Mankind – a Panorama of Modern Civilization*

ThMgr. Milan Klapetek

Sborník, ze kterého naše uvažování v tuto chvíli vychází, vznikl v době, kterou by možná bylo možno označit jako vrchol určitého období relativního optimismu, následujícího po 1. světové válce. Je rok 1928. Americká ekonomika pozoruhodně prosperuje. Černý pátek na newyorské burze přijde až za rok, mezinárodní napětí začne znovu houstnout až v dalším desetiletí. Chvíle, příhodná pro uvažování o budoucnosti nastává spíše tehdy, kdy tato budoucnost nevypadá ještě nikterak příliš zlověstně. I tak však je pro autory jednotlivých příspěvků dostatek podnětů k tomu, aby zvedli varovný hlas, protože znepokojivých signálů je i tak velmi mnoho. V úvodu je také pěkně řečeno – nechtějí vidět budoucnost ani černými brýlemi, ale ani s optimismem obchodníka s realitami. Charles A. Beard již v úvodu klade otázky, které ani dnes nepozbyly palčivosti, právě naopak. Myšlenka „sympozia“, které by mělo na některé z nich alespoň naznačit odpovědi, je velmi sympatická. Sympozium, tato uvolněná rozprava, je zlatou střední cestou mezi stěží realizovatelnou a zvládnutelnou „všeobecnou diskusí“ a hlasem či výkřikem jednoho člověka.

Budoucnost je zvláštním tématem. Je to parno na celé široké škále přístupů, které se zde uplatňují – od věštění z křišťálové koule či kávové sedliny až po relativně seriózní prognostiku. Verifikací je zde vždy pouze ona sama budoucnost. Není to však naprosto jednoduché – existují pohledy do budoucnosti, jejichž cílem je právě to, aby budoucnost, v nich vyličená *nenastala*. Něco takového je obsaženo již ve starozákonní profetii. Jde v takovém případě o to, seznámit zainteresované s tím, kam vede cesta, po které jdou. Toho si oni sami většinou nejsou vědomi, a tímto výhledem mají být pohnuti k tomu, aby směr své cesty, svého usilování i myšlení, změnili. Úspěšnost těchto snah je nevelká. Zde je možno vzpomenout z řecké mytologie postavu Kassandry, dcery trojského krále Priama, která sice dostala od Apollóna dar schopnosti vidět věci příští, avšak s jistým „zakletím“. Když mu totiž nebyla náležitě po vůli, dar jí sice vzíti nemohl, avšak „zaonačil“ to jinak, totiž tak, že zařídil, že lidé jejím věštbám nebudou věřit. Trójané na její varování také opravdu nedali, a korunovali to tím, že toho dřevěného koně, kterého jim tam domněle ustoupivší Řekové nechali, vtáhli do města. Nic jim nevadilo, že kvůli tomu museli rozbourat bránu... Ano, Kassandřiny věštby, to je trvalý předobraz osudu většiny snah odvrátit člověka od cesty k propasti. I kdyby člověk už sám viděl, nevidí. Jaroslav Hašek vzpomíná ve Švejkovi jeden pěkný a signifikantní obraz: muže, který se na potápějícím se Titaniku marně telefonicky dožaduje své večeře. Kuchyně je ovšem již dávno zatopena vodou a parník se citelně naklání. Ten muž ovšem nic nevidí a nevnímá, a zaměstnává ho pouze ten šlendrián, že on nedostal včas svou večeři a ke všemu ještě v kuchyni neberou telefon.

Charles A. Beard projevil svůj respekt k tomuto specifickému tématu tím, že nezavazuje oslovené přispěvatele nějakou linií, ani na ně neklade požadavek, aby nějak „rovnali krok“ podle toho, co napíše ti ostatní. Každý přispěvatel tak tedy vydává jakési své vlastní svědectví, stojící určitým způsobem „mimo diskusi“. Je to skoro jako v oné starozákonní profetii – obraz budoucnosti je sdělen, a každý, kdo ho uslyší, se stává sám zodpovědný za to, co s tím udělá. Není na prorokovi, aby něco dokazoval nebo někoho

přesvědčoval. Nějak tak otevřeme sborník, nazvaný v českém překladu „Budoucnost strojové civilizace“.